

Justitsministeriet

Lovafdelingen

Kontor: Strafferetskontoret
Sagsnr.: 2006-730-0365
Dok.: JOK40697

KOMMENTERET HØRINGSOVERSIGT

om

Strafferetsplejeudvalgets betænkning om varetægtsfængsling i isolation efter 2000-loven (1469/2006)

1. Hørte myndigheder og organisationer m.v.

Strafferetsplejeudvalgets betænkning har været sendt til høring hos:

Præsidenten for Østre Landsret, Præsidenten for Vestre Landsret, Præsidenten for Københavns Byret, Præsidenten for Retten i Århus, Præsidenten for Retten i Odense, Præsidenten for Retten i Ålborg, Præsidenten for Retten i Roskilde, Domstolsstyrelsen, Den Danske Dommerforening, Dommerfuldmægtigforeningen, Rigsadvokaten, Rigspolitichefen, Politidirektøren i København, Foreningen af Politimestre i Danmark, Politifuldmægtigforeningen, Politiforbundet i Danmark, Foreningen af Fængselsinspektører og Vicefængselsinspektører, Dansk Fængselsforbund, Advokatrådet, Landsforeningen af Beskikkede Advokater, Dansk Retspolitisk Forening, Amtsrådsforeningen, Københavns Kommune, Frederiksberg Kommune, Institut for Menneskerettigheder, Amnesty International, Børnerådet, Børnesagens Fællesråd, Red Barnet, Børns Vilkår, Foreningen af Statsamtmand, Foreningen af Statsamtsjurister, Kommunernes Landsforening og Retsikkerhedsfonden.

Justitsministeriets kommentarer til høringssvarene er anført i kursiv.

2. Generelt

Præsidenterne for Østre og Vestre Landsret, Domstolsstyrelsen, Den Danske Dommerforening, Dommerfuldmægtigforeningen, Advokatrådet og Kommunernes Landsforening har ikke bemærkninger til betænkningen.

Rigsadvokaten og Foreningen af Politimestre i Danmark har anført, at man kan tiltræde Strafferetsplejeudvalgets forslag. For så vidt angår de forslag, hvor udvalget har været delt, kan Rigsadvokaten og Foreningen af Politimestre i Danmark tiltræde flertallets forslag.

Præsidenten for Københavns byret og præsidenterne for retterne i Århus, Odense, Aalborg og Roskilde har ikke bemærkninger til betænkningen udover, at udvalgets forslag om at udvide muligheden for at afholde bevisførelse før domsforhandlingen (såkaldt anticiperet bevisførelse, jf. retsplejelovens § 747) må antages at ville medføre en øget arbejdsbyrde for domstolene.

Foreningen af Fængselsinspektører og Vicefængselsinspektører har bl.a. anført, at man i arresthuse og på arrestafdelinger yder en stor indsats for at gøre varetægtsfængsling i isolation til et så effektivt indgreb som muligt, men at indgrebet på grund af de bygningsmæssige forhold ikke i alle tilfælde kan garanteres fuldstændig effektivt.

Justitsministeriet er opmærksom på, at isolation ikke i enhver henseende kan udgøre et fuldstændig effektivt værn mod, at isolerede varetægtsarrestanter kan kommunikere med omverdenen. Justitsministeriet er imidlertid ligesom Strafferetsplejeudvalget af den opfattelse, at en varetægtsfængsling i isolation, hvorved en arrestant udelukkes fra fællesskab med andre indsatte, gør det klart sværere for den pågældende arrestant at vanskeliggøre efterforskningen.

Det kan i øvrigt oplyses, at kriminalforsorgen på en række felter arbejder med foranstaltninger med henblik på at begrænse mulighederne for denne gruppe af indsatte "ulovlige" kommunikation. Kriminalforsorgen har bl.a. indkøbt bærbare mobiltelefoner, som personalet dagligt anvender til sporing af mobiltelefoner. Der er endvidere opsat faste metaldetektorkarme og indkøbt håndholdte metaldetektorer til alle arresthuse og lukkede fængsler. I de arresthuse, hvor det tidligere var muligt at kaste ulovlige genstande ind på området, er gårdtursarealerne blevet overdækket med net.

Der udføres desuden dagligt et stort antal visitationer af de indsatte, disses celler, opholdslokaler mv., ligesom der er blevet gennemført flere "storrazziaer", hvor hele arresthuset visiteres.

Det kan desuden oplyses, at Direktoratet for Kriminalforsorgen efter aftale med Foreningen af Politimestre i Danmark i 2004 nedsatte en arbejdsgruppe, der skulle komme med forslag til, hvordan varetægtsarrestanters "ulovlige" kommunikation kan modvirkes. På baggrund af ar-

bejdsgruppens rapport, der blev afgivet til Direktoratet for Kriminalforsorgen i 2005, er der iværksat en række tiltag af proceduremæssig karakter. Der er desuden blevet nedsat en permanent følgegruppe med repræsentanter fra kriminalforsorgen og politiet, der har til opgave løbende at drøfte problemer vedrørende varetægtsarrestanters ulovlige kommunikation og komme med forslag til imødegåelse heraf.

Det kan endelig oplyses, at en arbejdsgruppe under Direktoratet for Kriminalforsorgen i en indstilling fra 2006 vedrørende sikkerhed i Kriminalforsorgens institutioner har foreslået at kriminalisere indsmugling og besiddelse af mobiltelefoner eller andet kommunikationsudstyr i bl.a. arresthusene. Arbejdsgruppen har i den forbindelse tilkendegivet, at det bør være en skærpende omstændighed, hvis indsmuglingen eller besiddelsen sker til varetægtsarrestanter og i særdeleshed til isolerede varetægtsarrestanter. Arbejdsgruppens indstilling er nu sendt i høring.

3. Muligheden for at anvende varetægtsfængsling i isolation

Dansk Retspolitisk Forening har bl.a. anført, at muligheden for at anvende varetægtsfængsling i isolation helt bør afskaffes. Dette gælder i særdeleshed muligheden for at isolationsfængsle unge under 18 år.

Foreningen har i øvrigt henvist til et forslag om delvis isolation, som foreningen tidligere har fremsat. Forslaget om delvis isolation består i en ordning, hvor brugen af fuldstændig isolation erstattes af en mere effektiv form for besøgs- og brevkontrol ved placering på særlige afdelinger, hvor alle er undergivet besøgs- og brevkontrol, og hvor der ikke er mulighed for at være sammen med indsatte, som ikke er undergivet en sådan kontrol. Dette kan om nødvendigt kombineres med placering af en arrestant i en anden afdeling eller et andet arresthus end bestemte andre indsatte.

Institut for Menneskerettigheder har bl.a. anført, at anvendelsen af isolationsfængsling ikke i sig selv udgør en krænkelse af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, men at det ville være ønskeligt, om Danmark sigtede mod at afskaffe den måde, hvorpå isolationsfængsling i dag praktiseres. Instituttet kan på den baggrund støtte Dansk Retspolitisk Forenings forslag om delvis isolation.

Landsforeningen af Beskikkede Advokater har bl.a. anført, at flere lande i den vestlige verden ikke anvender varetægtsfængsling i isolation. Isolationsfængsling kan på den baggrund ikke være af en så afgørende betydning for efterforskningen, at muligheden bør opretholdes. Foreningen finder det endvidere forstemmende, at anvendelsen af isolationsfængsling ikke begrænses ved i videre omfang at anvende delvis isolation.

Børnerådet og Børnesagens Fællesråd har anført, at muligheden for at anvende varetægtsfængsling i isolation af unge under 18 år bør afskaffes.

Foreningen af Fængselsinspektører og Vicefængselsinspektører har anført, at det kunne overvejes, om udvalgte civile surrogatinstitutioner kan opnormeres frem for, at isolationsfængslede unge under 18 år placeres i arresthus.

Justitsministeriet finder ligesom Strafferetsplejeudvalget, at hensynet til bekæmpelsen af kriminalitet gør det nødvendigt fortsat at opretholde muligheden for at anbringe arrestanter i isolation. I nogle straffesager er muligheden for at gennemføre en efterforskning og en rigtig pådømmelse af sagen således afhængig af, at det i et vist tidsrum er muligt at afskære sigtede fra kontakt med medsigtede, vidner eller andre. Bl.a. kan aftaler om at afgive urigtige, samstemmende forklaringer over for politiet og i retten eller bistand til at fjerne eller ødelægge spor gøre det umuligt at strafforfølge den pågældende.

Som anført under pkt. 4.3. i lovforslagets almindelige bemærkninger kan Justitsministeriet fortsat ikke støtte Dansk Retspolitisk Forenings forslag om generelt at afskaffe muligheden for varetægtsfængsling i isolation og erstatte reglerne herom med regler om såkaldt delvis isolation. Dette skyldes bl.a., at personer, som – i overensstemmelse med foreningens forslag – måtte være placeret på særlige afdelinger, hvor der kun er anbragt arrestanter underlagt restriktioner i form af besøgs- og brevkontrol, efterhånden vil blive løsladt, overført til afsoning af idømt straf eller fritaget for besøgs- og brevkontrol og derfor overført til en almindelig fællesskabsafdeling. Herefter vil disse personer have mulighed for at videregive meddelelser fra indsatte, der fortsat er undergivet besøgs- og brevkontrol og opholder sig på de særlige afdelinger. Der vil desuden i et vist omfang være mulighed for, at personer, der overføres til en sådan særlig afdeling, medbringer meddelelser til personer, der i forvejen opholder sig på denne afdeling.

Om fuldstændig isolation er nødvendig, eller om mindre indgribende foranstaltninger kan tilgodese formålet, må afgøres konkret i hver enkelt sag, jf. den gældende proportionalitetsregel i retsplejelovens § 770 b, nr. 2. Efter denne bestemmelse må (fuldstændig) isolation kun iværksættes, hvis formålet hermed ikke kan tilgodeses ved mindre indgribende foranstaltninger, herunder ved at anbringe arrestanten i et andet arresthus end bestemte andre indsatte eller på anden måde afskære arrestanten fra samvær med sådanne indsatte.

For så vidt angår muligheden for at isolationsfængsle unge under 18 år, er Justitsministeriet enig med Strafferetsplejeudvalget i, at også denne mulighed i helt særlige tilfælde må anses som et nødvendigt indgreb for at gennemføre en efterforskning og en rigtig pådømmelse af en sag.

Muligheden for at anbringe unge under 18 år i isolation bør derfor efter Justitsministeriets opfattelse ikke helt afskaffes. Anbringelse i isolation må imidlertid antages at udgøre en særlig belastning for unge under 18 år. Justitsministeriet kan derfor tiltræde Strafferetsplejeudvalgets forslag om, at det i retsplejeloven præciseres, at isolationsfængsling af unge under 18 år kun bør ske under helt ekstraordinære omstændigheder.

På den baggrund foreslås der i retsplejelovens § 770 b indsat et nyt stykke, hvorefter iværksættelse eller opretholdelse af isolation af unge under 18 år kun kan ske, hvis der foreligger helt særlige omstændigheder. Der henvises herom til lovforslagets § 1, nr. 2, og pkt. 4.3. i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Endvidere foreslås den gældende ufravigelige overgrænse på 8 uger for varetægtsfængsling i isolation af unge under 18 år nedsat til en normal overgrænse på 4 uger, der kun kan fraviges, hvis sigtelsen angår en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitler 12 eller 13 (terrorisme mv.). Der henvises i øvrigt til pkt. 4.2. nedenfor.

For så vidt angår forslaget fra Foreningen af Fængselsinspektører og Vicefængselsinspektører om opnormering af udvalgte civile surrogatinstitutioner med henblik på anbringelse af unge under 18 år, skal Justitsministeriet bemærke, at det også ved anbringelse på en sådan institution ville kunne være nødvendigt at isolere vedkommende ved at afskære den pågældendes samvær med de øvrige anbragte.

De særlige hensyn, der kan gøre sig gældende i forbindelse med varetægtsfængsling i isolation af unge under 18 år, bør efter Justitsministeriets opfattelse i stedet bl.a. varetages gennem restriktive betingelser for overhovedet at iværksætte (og opretholde) isolationsfængsling af sådanne personer samt administrative regler om personkontakt mv., jf. pkt. 4.2. nedenfor.

4. Bemærkninger til Strafferetsplejeudvalgets lovudkast

4.1. Tidsmæssige overgrænser for isolation

Foreningen af Fængselsinspektører og Vicefængselsinspektører har anført, at foreningen kan tilslutte sig udvalgsflertallets forslag om at nedsætte overgrænserne for varetægtsfængsling i isolation.

Landsforeningen af Beskikkede Advokater har ligeledes anført, at foreningen kan tiltræde udvalgsflertallets forslag om en nedsættelse af de tidsmæssige overgrænser for varetægtsfængsling i isolation. For så vidt spørgsmålet om en øvre tidsmæssig grænse for isolation på 6 mæ-

der, tiltræder foreningen dog mindretallets forslag om, at den øvre grænse for varetægtsfængsling i isolation på 6 måneder gøres ufravigelig.

Dansk Retspolitisk Forening har anført, at de foreslåede nedsættelser af de tidsmæssige overgrænser for isolation er en forbedring. Foreningen finder det imidlertid betænkeligt, at der ikke indføres absolutte tidsmæssige overgrænser.

Institut for Menneskerettigheder har anført, at instituttet finder det positivt, at udvalget foreslår de tidsmæssige overgrænser for isolation nedsat. Instituttet finder det imidlertid ønskeligt, at der fastsættes en absolut tidsmæssig overgrænse for isolation.

Statsadvokaten for Særlige Internationale Straffesager, Statsadvokaten for Sjælland, Statsadvokaten i Sønderborg og Statsadvokaten i Aalborg har anført, at det ville være hensigtsmæssigt at analysere de regionale forskelle i isolationsanvendelsen, før de gældende tidsmæssige overgrænser for isolation ændres.

Statsadvokaten i Viborg og Statsadvokaten for Fyn, Sydøstsjælland, Lolland, Falster og Bornholm har anført, at der ikke på nuværende tidspunkt er grundlag for at fastslå, hvorvidt ændringen af reglerne om isolation i 2000 vil få den ønskede virkning. Der bør derfor ikke foretages eventuelle regeljusteringer, før behovet er evalueret på ny om f.eks. fem år. Statsadvokaten i Viborg har i den forbindelse i øvrigt anført, at fastsættelse af en ufravigelig tidsmæssig overgrænse for isolation medfører risiko for bevistab i de alvorlige sager.

Statsadvokaten for Fyn, Sydøstsjælland, Lolland, Falster og Bornholm, Statsadvokaten for Sjælland og Politidirektøren i København har anført, at man kan tiltræde udvalgets mindretals forslag om, at retten i sager om en lovovertrædelse, som efter loven kun kan medføre fængsel i under 4 år, undtagelsesvis kan tillade, at isolationen opretholdes i op til 4 uger, hvis afgørende hensyn til forfølgningen gør fortsat isolation påkrævet.

Statsadvokaten for København, Frederiksberg og Tårnby og Statsadvokaten for Sjælland har anført, at den indtrådte stigning i den gennemsnitlige varighed af isolationsfængslinger i vidt omfang må antages at have sammenhæng med, at isolationsfængslingerne siden lovændringen i 2000 har været begrænset til de groveste sager.

Statsadvokaten i Aalborg har om udvalgets forslag, hvorefter den normale 8-ugers grænse kun kan fraviges, hvis lovovertrædelsen kan ventes at ville medføre en straf af fængsel i mindst 2 år, anført, at der også i sager, hvor straffen må forventes at være under 2 år, kan være behov for isolationsfængsling i længere tid end 8 uger. Dette vil kunne være tilfældet f.eks. i sager om overtrædelse af straffelovens § 123 (vidnetrusler) i sammenhæng med overtrædelse af straffelovens §

245 (grov vold). På tilsvarende måde kan der efter statsadvokatens opfattelse være behov for isolationsfængsling af personer ud over 6 måneder i andre tilfælde end de kriminalitetstyper, som udvalget har anført, f.eks. i sager om overtrædelse af straffelovens § 288, stk. 2 (røveri af særlig grov beskaffenhed).

Politidirektøren i København har om udvalgets forslag, hvorefter isolation ikke kan opretholdes ud over 6 måneder, medmindre sigtelsen angår en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitler 12 eller 13 (terrorisme mv.), § 191 (grov narkotikakriminalitet) eller § 237 (drab), anført, at der også ved andre kriminalitetstyper, f.eks. straffelovens § 166 (pengefalsk), i særlige tilfælde kan være behov for, at en isolation opretholdes ud over 6 måneder.

Justitsministeriet finder ligesom Strafferetsplejeudvalget, at det – bl.a. i lyset af erfaringerne med ændringen i 2000 af retsplejelovens regler om isolation – må anses for muligt yderligere at begrænse anvendelsen af varetægtsfængsling i isolation. Det bør bl.a. ske gennem en nedsættelse af de tidsmæssige overgrænser uden samtidig at tilsidesætte et grundlæggende hensyn til kriminalitetsbekæmpelsens effektivitet.

Dette er baggrunden for, at den gældende ufravigelige overgrænse for isolation for så vidt angår lovovertrædelser, der efter loven kan medføre fængsel i 1 år og 6 måneder eller derover, men ikke i 4 år, foreslås nedsat fra 4 uger til 14 dage, mens den gældende ufravigelige overgrænse for så vidt angår lovovertrædelser, der efter loven kan medføre fængsel i 4 år eller derover, men ikke i 6 år, foreslås nedsat fra 8 til 4 uger, jf. lovforslagets § 1, nr. 3 og 4, og pkt. 5.3. i lovforslagets almindelige bemærkninger. Med disse nedsættelser understreges det, at isolation navnlig i mindre alvorlige sager bør være ganske kortvarig. Samtidig levnes der efter Justitsministeriets opfattelse politiet og anklagemyndigheden en passende kortere tid, hvor isolation efter omstændighederne kan anvendes f.eks. med henblik på at undersøge, om der er grundlag for en sigtelse for et alvorligere forhold, som kan begrunde isolation i længere tid.

Med hensyn til den gældende overgrænse på 3 måneder for så vidt angår lovovertrædelser, der efter loven kan straffes med fængsel i 6 år eller derover, foreslås denne overgrænse – i overensstemmelse med forslaget fra udvalgets flertal – nedsat til 8 uger, jf. lovforslagets § 1, nr. 5, og pkt. 5.3. i lovforslagets almindelige bemærkninger. Endvidere skærpes betingelserne for at fravige den foreslåede 8-ugers grænse (hidtidige 3-måneders grænse) i form af et krav til den forventelige straf (2 års fængsel). Sigtet med disse skærpede betingelser er, at isolation normalt bør bringes til ophør i løbet af 8 uger, og at der kun under skærpede betingelser bør kunne ske fortsat isolation efter 8-ugers grænsens udløb.

Justitsministeriet finder samtidig, at der kan være et meget stærkt behov for isolation gennem et længere tidsrum, når det drejer sig om den mest alvorlige kriminalitet. Det vil efter Justitsmini-

steriets opfattelse ikke være rigtigt, hvis efterforskningen i sådanne sager bliver ødelagt, fordi der måtte være fastsat en ufravigelig tidsmæssig overgrænse for isolation.

Justitsministeriet er på den anførte baggrund enig med Strafferetsplejeudvalgets flertal i, at der indføres en overgrænse for isolation på 6 måneder for lovovertrædelser, der efter loven kan medføre fængsel i 6 år eller derover, og at denne overgrænse kun kan fraviges, hvis sigtelsen angår en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitler 12 eller 13 (terrorisme mv.), § 191 (narkotikakriminalitet) eller § 237 (drab), jf. lovforslagets § 1, nr. 6, og pkt. 5.3. i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Antallet af sager, hvor en varetægtsfængsling i isolation opretholdes ud over 6 måneder, må antages at ville blive meget beskedent. Dette underbygges af, at det de seneste 5 år kun i fem tilfælde er sket, at arrestanter har været isoleret ud over 6 måneder. Justitsministeriet vil i øvrigt – i overensstemmelse med anbefalingen fra udvalgets flertal – efter lovforslagets vedtagelse tage initiativ til, at der i de gældende administrative regler fastsættes supplerende regler om øget personkontakt mv. for arrestanter, hvis isolation opretholdes ud over 6 måneder, jf. pkt. 8.1.1. i lovforslagets almindelige bemærkninger.

4.2. Tidsmæssig overgrænse for isolation af unge under 18 år

Landsforeningen af Beskikkede Advokater har anført, at foreningen kan tiltræde forslaget fra udvalgets mindretal om, at varetægtsfængsling i isolation af unge under 18 år ikke kan ske ud over 4 uger. Også **Institut for Menneskerettigheder** og **Børnesagens Fællesråd** har anført, at man kan støtte mindretallets forslag om en absolut grænse på 4 uger.

Statsadvokaten for København, Frederiksberg og Tårnby har bl.a. anført, at der i de senere år har været og fortsat er en klar tendens til stigende kriminalitet blandt unge i aldersgruppen 15-18 år. En del af denne kriminalitet er udøvet af flere unge i forening, hvorfor der fortsat er og muligvis i stigende omfang må antages at blive behov for isolationsfængsling i disse sager.

Statsadvokaten for Sjælland har bl.a. anført, at det findes af helt afgørende betydning, at isolationsfængsling af unge under 18 år kan ske ud over 4 uger, ligesom der ikke – når sigtelsen angår en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitler 12 eller 13 (terrorisme mv.) – bør gælde en ufravigelig tidsmæssig overgrænse.

Justitsministeriet er enig med Strafferetsplejeudvalget i, at isolationsfængsling af unge under 18 år i helt særlige tilfælde må anses som et nødvendigt indgreb for at gennemføre en efterforskning og rigtig pådømmelse af en sag.

Imidlertid må isolationsfængsling antages at udgøre en særlig belastning for unge under 18 år, og Justitsministeriet kan derfor tiltræde Strafferetsplejeudvalgets forslag om, at den gældende tidsmæssige ufravigelige overgrænse på 8 uger for varetægtsfængsling i isolation af unge under 18 år nedsættes til en normal overgrænse på 4 uger, jf. lovforslagets § 1, nr. 7, og pkt. 5.3. i lovforslagets almindelige bemærkninger. Denne overgrænse vil efter forslaget kun kunne fraviges, hvis sigtelsen angår en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitler 12 eller 13 (terrorisme mv.).

Med henblik på at sikre, at isolationsfængsling af unge under 18 år ud over 4 uger kun sker i helt ekstraordinære tilfælde, foreslår Justitsministeriet endvidere, at Rigsadvokatens godkendelse skal indhentes, inden anklagemyndigheden fremsætter anmodning om forlængelse ud over 4 uger, og at forlængelse ikke kan ske, hvis Rigsadvokatens godkendelse ikke foreligger, jf. lovforslagets § 1, nr. 9, og pkt. 5.3. og 6.3. i lovforslagets almindelige bemærkninger. På samme måde skal der ske forelæggelse for Rigsadvokaten ved eventuelle efterfølgende anmodninger om forlængelse.

Endelig vil Justitsministeriet med henblik på at afbøde de negative virkninger ved en længerevarende isolation i overensstemmelse med anbefalingen fra udvalgets flertal efter vedtagelsen af lovforslaget tage initiativ til, at der i de administrative regler, som allerede gælder for varetægtsarrestanter anbragt i isolation efter rettens bestemmelse, fastsættes supplerende regler om særlig personkontakt mv. for unge under 18 år, hvis isolation opretholdes ud over 4 uger.

4.3. Krav til domstolenes begrundelse

Landsforeningen af Beskikkede Advokater har om udvalgets forslag til en skærpelse af domstolenes begrundelseskrav bl.a. anført, at foreningen er skeptisk overfor, om udvalgets forslag vil medføre færre standardprægede og intetsigende begrundelser.

Dansk Retspolitisk Forening har anført, at foreningen kan støtte udvalgets forslag om en skærpelse af domstolenes begrundelseskrav. De foreslåede ændringer i begrundelseskravet vil efter foreningens opfattelse i høj grad medvirke til at nedbringe både antallet og den gennemsnitlige varighed af varetægtsfængslinger i isolation.

Justitsministeriet er enig med Dansk Retspolitisk Forening i, at det er af væsentlig betydning, at afgørelser om isolation eller fortsat isolation er konkret og udførligt begrundede.

Med den foreslåede begrundelsesregel, jf. forslaget § 1, nr. 8, skal retten anføre (1) den konkrete vanskeliggørelse, der foreligger risiko for i sagen, (2) grundlaget i den konkrete sags oplysninger for at antage, at en sådan risiko foreligger, og (3) de konkrete omstændigheder, hvorpå

det i øvrigt støttes, at betingelserne i §§ 770 a-770 c er opfyldt. Med bestemmelsen fremhæves blandt betingelserne for isolation særligt indikationskravet, idet der med de to første led stilles mere præcist formulerede krav med hensyn til indikationens indhold og indikationens grundlag, mens det tredje led i øvrigt opretholder det gældende begrundelseskrav.

4.4. Krav til anklagemyndighedens anmodning om fortsat isolation

Politidirektøren i København har om udvalgets forslag, hvorefter en anmodning fra anklagemyndigheden om *fortsat* varetægtsfængsling i isolation skal ske skriftligt, anført, at forslaget vil medføre et væsentligt øget ressourceforbrug for anklagemyndigheden. **Foreningen af Politimestre i Danmark** har anført, at kravet om en skriftlig begrundelse vil være ressourcekrævende for politi og anklagemyndighed.

Rigsadvokaten har om udvalgets forslag om skriftlig begrundelse for anmodninger om fortsat isolation anført, at han er enig med udvalget i, at udformningen af en sådan skriftlig begrundelse indebærer en nøje stillingtagen til nødvendigheden af isolation i den konkrete sag.

Justitsministeriet er ligesom Rigsadvokaten enig med Strafferetsplejeudvalget i, at anklagemyndighedens udformning af en skriftlig begrundelse vil forudsætte en nøje stillingtagen til nødvendigheden i den konkrete sag af fortsat isolation, og skriftligheds- og begrundelseskravet vil give domstolene et mere hensigtsmæssigt grundlag for i den enkelte sag at træffe afgørelse om, hvorvidt betingelserne for fortsat isolation er opfyldt. Justitsministeriet kan derfor tiltræde udvalgets forslag om, at anklagemyndighedens anmodning om fortsat isolation skal fremsættes skriftligt over for retten, og at anmodningen skal være begrundet, jf. pkt. 3.6. i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Som anført i bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 9, kan anklagemyndighedens begrundelse, der skal angive de konkrete momenter i sagen, hvorpå det støttes, at isolationsbetingelserne fortsat er opfyldt, være indeholdt i en særskilt anmodning fra anklagemyndigheden, eventuelt under henvisning til rapportmateriale, eller den kan gives som led i en såkaldt "forlængerrapport" fra politiet. Muligheden for at indarbejde begrundelsen i de såkaldte "forlængerrapporter" har til formål at mindske ressourceforbruget hos politiet og anklagemyndigheden.

4.5. Forelæggelsesordningen

Statsadvokaten for Sjælland, Statsadvokaten for København, Frederiksberg og Tårnby og Statsadvokaten i Viborg har bl.a. anført, at en bestemmelse om, at forlængelse af en varetægtsfængsling i isolation ikke kan ske, hvis Rigsadvokatens godkendelse ikke foreligger, er alt for vidtgående. **Statsadvokaten for Sjælland og Statsadvokaten for København, Frederiksberg**

og Tårnby har i øvrigt om den foreslåede nedsættelse af forelæggelsesfristen fra 3 måneder til 8 uger anført, at forslaget vil medføre et betydeligt merarbejde og tidspres for både politi og anklagemyndighed. Også **Foreningen af Politimestre i Danmark** har anført, at udvalgets forslag om en nedsættelse af fristen for forelæggelse fra 3 måneder til 8 uger vil være ressourcekrævende for politi og anklagemyndighed.

Politidirektøren i København har om forslaget anført, at domstolskontrol af en intern forelæggelsesfrist i anklagemyndigheden ikke vurderes at kunne styrke – eller blot bidrage til – at nedbringe antallet og den gennemsnitlige varighed af varetægtsfængslinger i isolation.

Rigsadvokaten har anført, at han kan tilslutte sig udvalgets forslag om dels at lovfæste den gældende forelæggelsesordning, dels at nedsætte forelæggelsesfristen fra 3 måneder til 8 uger. Desuden kan Rigsadvokaten tiltræde, at en isolationsfængsling ikke bør kunne opretholdes, hvis hans godkendelse ikke foreligger. Forslagene vil efter Rigsadvokatens opfattelse øge opmærksomheden på, at isolation ud over 8 uger har et snævert anvendelsesområde. Rigsadvokaten har desuden foreslået, at forelæggelsesordningen også skal omfatte anmodninger om opretholdelse af isolation af unge under 18 år ud over 8 uger.

Som anført i lovforslagets almindelige bemærkninger, pkt. 6.3. er Justitsministeriet enig med Strafferetsplejeudvalget i, at forelæggelsesordningen er et egnet instrument til yderligere at sikre, at spørgsmål om isolation i længere tid kun rejses i de helt særlige tilfælde, hvor afgørende hensyn til sagens forfølgning gør isolation påkrævet. Desuden er forelæggelsesordningen egnet til at sikre, at anmodninger om isolation i sådanne tilfælde fremsættes efter en ensartet praksis i hele landet. Justitsministeriet kan derfor tiltræde, at ordningen lovfæstes.

Justitsministeriet finder endvidere, at det er en naturlig konsekvens af forslaget om at nedsætte den normale overgrænse på 3 måneder til 8 uger, at forelæggelsesfristen nedsættes fra 3 måneder til 8 uger.

For så vidt angår forslaget om at indføre en bestemmelse, hvorefter forlængelse af isolation ikke kan ske, hvis Rigsadvokatens godkendelse ikke foreligger, er Justitsministeriet enig med de regionale statsadvokater i, at udvalgets forslag på dette punkt kan forekomme formalistisk og meget vidtgående. Justitsministeriet kan alligevel af de grunde, som Strafferetsplejeudvalget har anført, og som også Rigsadvokaten i sit høringssvar har tilsluttet sig, tiltræde udvalgets forslag. Med bestemmelsen sikres det som ovenfor nævnt yderligere, at anmodninger om forlængelse af isolation kun fremsættes i retten, hvis afgørende hensyn taler herfor og i øvrigt efter en ensartet praksis i hele landet.

I forlængelse af forslaget om, at anbringelse i isolation af unge under 18 år ud over 4 uger kan ske, hvis sigtelsen angår en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitler 12 eller 13 (terrorisme mv.), finder Justitsministeriet i lighed med Rigsadvokaten, at forelæggelsesordningen også bør omfatte sådanne anmodninger om forlængelse af isolation af unge under 18 år. Med dette forslag sikres det, at forlængelse ud over 4 uger kun sker, hvis der foreligger helt ekstraordinære omstændigheder i den konkrete sag, som gør fortsat isolation påkrævet.

4.6. Bevisførelse før hovedforhandlingen (anticiperet bevisførelse)

Politidirektøren i København har anført, at de foreslåede nedsættelser af de tidsmæssige overgrænser for isolation vil stille ganske store krav til politiets ressourceanvendelse og til byretternes – og forsvarernes – medvirken til berømmelse af retsmøde med henblik på anticiperet bevisførelse (såkaldte § 747-forhør). Bl.a. i de sager, hvor isolationen kun kan opretholdes i op til 14 dage, vil afholdelse af § 747-forhør af tidsmæssige grunde stort set være udelukket.

Landsforeningen af Beskikkede Advokater har anført, at foreningen ikke kan støtte den foreslåede udvidelse i adgangen til at foranstalte § 747-forhør. Det skyldes, at der i praksis har været eksempler på, at politiet har ladet en sigtets forklaring bevisfikseres i et indenretligt forhør for efterfølgende at bruge den afgivne forklaring under domsforhandlinger mod andre tiltalte. Endvidere kan § 747-forhør medføre en skævvridning af processen, idet det ikke bliver de forklaringer, der afgives under selve domsforhandlingen, der danner grundlag for en domfældelse af tiltalte, men derimod de tidligere bevisfikserede forklaringer. Endelig har foreningen anført, at medsigtede – sådan som § 747-forhør praktiseres for øjeblikket – normalt ikke har adgang til at overvære afhøringen, enten fordi de medsigtedes forsvarere er bundet af pålæg om ikke at drøfte bevistemaet med klienten, eller fordi § 747-forhør ikke berammes efter forudgående aftale med de medsigtedes forsvarere.

Som anført i lovforslagets almindelige bemærkninger, pkt. 7.3. er Justitsministeriet enig med Strafferetsplejeudvalget i, at hensynet til at begrænse anvendelsen af varetægtsfængsling i isolation må tillægges meget stor vægt. Justitsministeriet kan derfor tiltræde, at den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 747 ændres, således at anticiperet bevisførelse med henblik på ophævelse af isolation kan ske, medmindre væsentlige praktiske hensyn taler imod.

Med hensyn til det, der er anført af Landsforeningen af Beskikkede Advokater, skal Justitsministeriet bemærke, at hverken den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 747, sidste pkt., eller den foreslåede ændring af bestemmelsen er udtryk for en egentlig undtagelse fra bevisumiddelbarhedsprincippet. En person, som har afgivet forklaring ved anticiperet bevisførelse, vil således – hvad enten der er tale om en sigtet, en medsigtet eller et vidne – også skulle afgive forklaring for den dømmende ret under domsforhandlingen efter reglerne herom i retsplejeloven.

4.7. Behandlingen af isolerede varetægtsarrestanter

Institut for Menneskerettigheder har anført, at der i højere grad bør sættes fokus på de isolerede indsattes rettigheder, herunder særligt muligheden for mere social kontakt og meningsfyldte aktiviteter.

Justitsministeriet kan oplyse, at den gældende varetægtsbekendtgørelse indeholder særlige regler om behandlingen af varetægtsarrestanter anbragt i isolation efter rettens bestemmelse. Reglerne har til formål at mindske den særlige belastning og risiko for forstyrrelse af det psykiske helbred, som er forbundet med isolation.

Det følger af disse regler bl.a., at det påhviler personalet løbende at være særligt opmærksom på, om isolerede varetægtsarrestanter har behov for øget personalekontakt, tilsyn af læge, herunder en psykiater, udvidet adgang til besøg mv. Særligt i forhold til varetægtsarrestanter, som undergives længerevarende isolation, påhviler det personalet at være opmærksom på, at dette behov øges i takt med varigheden af isolationen. Af reglerne i varetægtsbekendtgørelsen følger det endvidere, at varetægtsarrestanter, som er isolerede efter rettens bestemmelse, skal have tv stillet gratis til rådighed, ligesom de bør have tilladelse til besøg mindst én gang ugentligt.

Endvidere skal varetægtsarrestanter, der har været isoleret efter rettens bestemmelse i mere end 14 dage, tilbydes regelmæssige og længerevarende samtaler med f.eks. præst, læge eller psykolog. Denne gruppe isolerede skal endvidere tilbydes særlig adgang til eneundervisning og arbejde, herunder anden godkendt aktivitet, som kan medvirke til at mindske den særlige belastning og risiko for forstyrrelse af det psykiske helbred, som er forbundet med isolation.

Som anført i lovforslagets almindelige bemærkninger, pkt. 8.1.3. er det Justitsministeriets opfattelse, at de gældende regler er egnede til at sikre, at de negative virkninger, der må antages at være forbundet med varetægtsfængsling i isolation, begrænses mest muligt.

Justitsministeriet vil, såfremt lovforslaget vedtages, tage initiativ til, at der – foruden de regler, som allerede gælder – udarbejdes regler om yderligere personkontakt dels for unge under 18 år, hvis anbringelse i isolation opretholdes ud over 4 uger, dels for andre arrestanter, hvis anbringelse i isolation opretholdes ud over 6 måneder, jf. pkt. 8.1.3. i lovforslagets almindelige bemærkninger.

5. Justitsministeriets forslag til lov om ændring af retsplejeloven (Varetægtsfængsling i isolation) (L 44)

Justitsministeriets forslag til lov om ændring af retsplejeloven (Varetægtsfængsling i isolation) (L 44), der blev fremsat den 25. oktober 2006, bygger på Strafferetsplejeudvalgets lovudkast i betænkning nr. 1469/2006. På de punkter, hvor der har været uenighed i udvalget, bygger lovforslaget på flertallets forslag.

På et enkelt punkt er Justitsministeriets lovforslag justeret i forhold til Strafferetsplejeudvalgets lovudkast. Det foreslås således i lovforslagets § 1, nr. 9, at Rigsadvokatens godkendelse skal indhentes, inden anklagemyndigheden fremsætter anmodning om forlængelse af isolationsfængsling af en arrestant under 18 år ud over 4 uger, og at forlængelse ikke kan ske, hvis Rigsadvokatens godkendelse ikke foreligger. Den foreslåede godkendelsesordning har til formål at sikre, at isolationsfængsling af unge under 18 år ud over 4 uger kun sker i helt ekstraordinære tilfælde.